

YATIRIMCILARIN GERÇEĞE UYGUN DEĞER HİYERARŞİSİNE YÖNELİK ALGILARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Yrd. Doç. Dr. Serhan GÜRKAN*

ÖZET

Standart koyucu kuruluşlar, gerçeğe uygun değer ölçümlerinde ve ilgili açıklamalarda tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği arttırmak amacıyla, gerçeğe uygun değeri ölçmek üzere kullanılan girdileri üç seviyede sınıflandıran gerçeğe uygun değer hiyerarşisi oluşturmuştur. Gerçeğe uygun değer hiyerarşisi, en yüksek önceliği özdeş varlıkların ve borçların (Seviye 1 girdileri) aktif piyasalardaki kotasyon fiyatlarına (düzeltilmemiş olan fiyatlar), en düşük önceliği ise gözlemlenebilir olmayan girdilere (Seviye 3 girdileri) vermektedir. Yatırımcıların gerçeğe uygun değer hiyerarşisine yönelik yargılarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada, anket yoluyla elde edilen cevaplardan yararlanılarak konuya ilişkin çıkarımlarda bulunulmuştur. Çalışmanın bulgularının standart koyucu kuruluşlara ve araştırmacılara gerçeğe uygun değer hiyerarşisine uygun raporlamanın yatırımcılar üzerindeki etkileri konusunda fayda sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisi, Finansal Tabloların Sunumu, Gözlemlenebilir ve Gözlemlenebilir Olmayan Girdiler.

JEL Sınıflandırması: M41, G32.

A RESEARCH ON INVESTORS' FAIR VALUE JUDGMENTS

ABSTRACT

Standards setting organizations seeks to increase consistency and comparability in fair value measurements and related disclosures through a "fair value hierarchy". The hierarchy categorizes the inputs used in valuation techniques into three levels. The hierarchy gives the highest priority to (unadjusted) quoted prices (Level 1) in active markets for identical assets or liabilities and the lowest priority to unobservable inputs (Level 3). The aim of this paper is to present the judgments of investors about fair value hierarchy. In this paper, suggestions are made using the answers achieved from investors by survey. Our results have implications for standard setters and researchers concerned with the effects of financial statement presentation on nonprofessional investors.

Keywords: Fair Value Hierarchy, Financial Report, Financial Statement Presentation, Observable and unobservable inputs.

JEL Classification: M41, G32.

* Karabük Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, serhan.gurkan@hotmail.com

1. GİRİŞ

Finansal raporlar, işletme yöneticileri ile işletmeyle ilişkili çıkar grupları arasındaki bilgi asimetrisini azaltma noktasında önemli bir yere sahiptir. Finansal bilgi kullanıcıları, işletmenin finansal yapısı hakkında bilgi sahibi olabilmek ve bu bilgiler ışığında geleceğe yönelik öngörülerde bulunabilmek için finansal raporlara ihtiyaç duymaktadır. 2008 Finansal krizi öncesinde, hem finansal raporların şeffaflığının artacağı hem de finansal bilgi kullanıcılarına daha fazla fayda sağlayacağı düşüncesiyle, finansal varlıkların tamamıyla gerçeğe uygun değer ile ölçülmesi fikrinin giderek daha fazla ağırlık kazandığı gözlemlenmiştir. Ancak kriz ile birlikte gerçeğe uygun değer muhasebesinin tamamıyla uygulanması yerine tarihi maliyet ile birleştirilmiş karma bir yöntemin kullanılmasının daha sağlıklı olduğu yönünde bir düşüncenin ön plana çıktığını görmekteyiz. Bu düşüncenin altında yatan temel sebep, gerçeğe uygun değer muhasebesinin doğrulanabilir veya güvenilir olarak algılanmamasına bağlanmaktadır. Bu kaygıların azaltılması noktasında gerçeğe uygun değer hesaplamasında kullanılan girdiler, finansal bilgi kullanıcılarının karşılaştırma yapabilmesi ve dönemler itibarıyla işletmenin kullandığı girdiler arasında tutarlılığın izlenebilmesi amacıyla, üç seviyeden oluşan hiyerarşik düzen içerisinde raporlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı gerçeğe uygun değer ile değerlendirme yapılması konusundaki kuşkuların ne boyutta olduğunu ortaya koymak ve gerçeğe uygun değer hiyerarşinin kuşkuların yönetilmesi açısından herhangi bir katkısı olup olmayacağına ilişkin değerlendirmelerde bulunmak olarak belirlenmiştir.

Bu amaç doğrultusunda, çalışmada öncelikle gerçeğe uygun değer ve gerçeğe uygun değer hiyerarşisine dair kavramlara değinilmiştir. Çalışmanın devamında ise konuya ilişkin önceki çalışmaların bulgularına ve söz konusu bulgular doğrultusunda oluşturulan araştırma sorularına

yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise yatırımcıların gerçeğe uygun değer hiyerarşisine yönelik yargılarını ortaya koymak amacıyla kullanılan anketten elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin değerlendirmeler bulunmaktadır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve başlığı altında öncelikle gerçeğe uygun değer ve gerçeğe uygun değer hesaplanmasında kullanılan yöntemlere; devamında ise gereceğe uygun değer hiyerarşisine ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

1.1. Gerçeğe Uygun Değer Kavramı ve Hesaplanmasında Kullanılan Yöntemler

Uluslararası Muhasebe Standartları'nın kullanım alanının genişlemesi ile birlikte günümüzde araştırmacıların gerçeğe uygun değer muhasebesine daha fazla önem verdiği gözlenmektedir. Gerçeğe uygun değer, piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde olağan bir işlemde, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyat şeklinde ifade edilmektedir (TFRS 13, par.9). Gerek revize edilen gerekse de yeni yayımlanan standartlar incelendiğinde standart belirleyici kuruluşların tarihi maliyete dayalı finansal raporlamadan gerçeğe uygun değere dayalı finansal raporlamaya yöneldiği görülmektedir. Bu yönelimin altında yatan temel sebep; finansal bilgi kullanıcılarının giderek daha fazla ihtiyaca uygun bilgi talep etmesi, olarak ifade edilmektedir (Zyla, 2010:1).

Gerçeğe uygun değer tespit edilmesi noktasında ilgili standartta yaygın olarak üç yöntemin kullanılabileceği belirtilmektedir. Bu yöntemler; (i) piyasa yaklaşımı, (ii) maliyet yaklaşımı ve (iii) gelir yaklaşımı olarak sıralanmıştır (TFRS 13, par.62). İşletme, işlemin özelliğine göre söz konusu yöntemlerden bir veya bir kaçını birlikte kullanabilir. Ancak bu noktada işletmenin muhasebenin temel kavramlarından biri olan tutarlılık kavramına aykırı hareket etmemesi gerekli-

dir. Tutarlılık kavramı gereği işletmeler seçtikleri gerçeğe uygun değer belirleme yöntemini tutarlı bir şekilde ileriki dönemlerde de devam ettirmelidir. Gerçeğe uygun değer ölçümünde daha sağlıklı sonuçların elde edilebileceği yönünde bir izlenime dayanılarak yapılacak yöntem değişikliklerinde ise söz konusu değişikliğin etkileri finansal bilgi kullanıcılarına sunulmalıdır.

Gerçeğe uygun değer hesaplama yöntemlerinden biri olan piyasa yaklaşımında, özdeş veya benzer varlık ve yükümlülüklerle ilişkin gerçekleşen piyasa işlemleri sonucunda ortaya çıkan fiyat veya ilişkili diğer bilgiler kullanılmaktadır (TFRS 13, par.B5).

Maliyet yaklaşımı ise cari yerine koyma maliyetinin gerçeğe uygun değer olarak kullanılması temeline dayanmaktadır. Piyasa katılımcıları açısından bir varlığın cari yerine koyma maliyeti söz konusu varlığın işletmeye sağladığı fayda ile karşılaştırılabilir faydaya sahip bir varlığın elde edilmesi veya inşa edilmesi için alıcının katlanacağı maliyete bağlıdır. Bu aşamada yıpranma payının cari yerine koyma maliyeti hesaplanırken dikkate alınması ve alıcı için oluşan maliyetin yıpranma oranına göre düzeltilmesi gerekmektedir. Bahsedilen yıpranma kavramı fiziksel yıpranmayı, fonksiyonel (teknolojik) yıpranmayı ve ekonomik yıpranmayı kapsamaktadır. Dolayısıyla söz konusu yıpranma ifadesini amortisman kavramından daha geniş düşünmek gerekmektedir (TFRS 13, par.B8-B9).

Gerçeğe uygun değer hesaplama yöntemlerinden sonucusu olan gelir yaklaşımı; gelecekteki tutarları (örneğin, nakit akışları veya gelir ve giderleri) tek bir cari (başka bir ifadeyle, iskonto edilmiş) tutara dönüştüren yöntemi tanımlamaktadır (TFRS 13, par.B10).

1.2. Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisi

Gerçeğe uygun değer hesaplama yöntemleri uygulanırken yararlanılan girdiler, temel olarak

ikili yapıda sınıflandırılabilir: (i) gözlemlenebilir girdiler ve (ii) gözlemlenebilir olmayan girdiler.

Gözlemlenebilir girdiler, gerçek olaylar ve işlemler hakkındaki halka açık bilgiler gibi piyasa verileri kullanılarak geliştirilen ve piyasa katılımcılarının varlık veya borcu fiyatlandırırken kullandığı varsayımları yansıtan girdilerdir (TFRS 13, Ek-A). Gözlemlenebilir girdilerin elde edilebileceği piyasalar; borsalar, satıcı piyasaları (tezgahüstü piyasalar), aracı piyasaları ve aracısız piyasalar, şeklinde örneklendirilebilir.

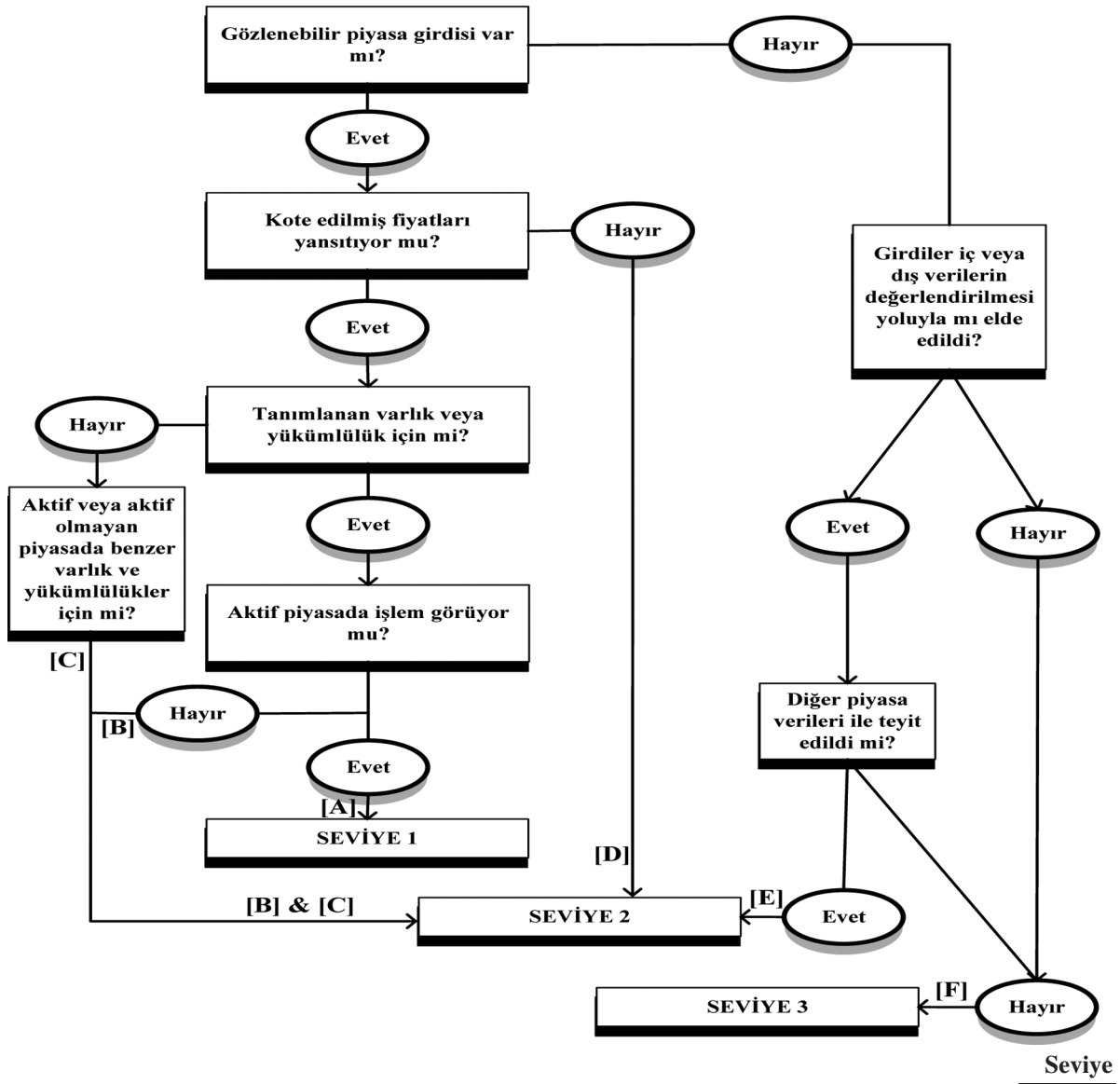
Gözlemlenebilir olmayan girdiler ise piyasa verileri bulunmayan ve piyasa katılımcılarının varlığı veya borcu fiyatlandırırken kullandıkları varsayımlara ilişkin mevcut en iyi bilgiler kullanılarak geliştirilen girdilerdir (TFRS 13, Ek-A). Bunlara örnek olarak ise gelecekteki nakit akımlarına, gelirlere, kara, üretim miktarına ve büyüme oranına ilişkin yapılan tahminler gösterilebilir.

Gerçeğe uygun değer hesaplamasında kullanılan girdiler konusunda finansal bilgi kullanıcılarının karşılaştırma yapabilmesi ve dönemler itibarıyla işletmenin kullandığı girdiler arasında tutarlılığın izlenebilmesi amacıyla girdiler üç seviyeden oluşan hiyerarşik düzen içerisinde ele alınmaktadır. Söz konusu hiyerarşik düzene, gerçeğe uygun değer hiyerarşisi adı verilmektedir. Hiyerarşinin en üstünde aktif piyasada oluşan fiyat kotasyonları bulunurken; en altında ise gözlemlenebilir olmayan girdiler yer almaktadır. Gerçeğe uygun değer hiyerarşisinin işleyişi Şekil 1'deki gibi şematize edilebilir.

Gerçeğe uygun değer hiyerarşisinin en üstünde Seviye 1 girdileri yer almaktadır. Seviye 1'de yer alan girdiler; işletmenin ölçüm tarihinde erişebileceği, özdeş varlıkların veya borçların aktif piyasalardaki kotasyon fiyatlarıdır. Söz konusu girdiler aktif bir piyasadaki gözlemlenebildiği için çoğu durumda herhangi bir düzeltme yapıl-

madan kullanılabilir. Ancak bazı özel durumlarda işletme aktif bir piyasadaki fiyat elde edebilecek durumda olmasına karşın; bazı düzeltmeler yapılması gerekebilir. Bu durumda düzeltilmiş değer artık Seviye 1’de değil; daha düşük bir seviyede sınıflandırılmalıdır. Bu durumlara örnek olarak; çok sayıda varlık ve borca ilişkin fiyatların bulunmasına karşılık bu fiyatlara kolayca ulaşılamadığı durumda işletmelerin alternatif fiyatlama yöntemlerinden yararlanmasını gösterilebilir. Benzer şekilde, piyasaların kapanma zamanı ile ölçüm tarihi arasında gerçek-

leşen ve ilgili varlığın veya borcun fiyatını önemli ölçüde değiştirebilecek durumların varlığı halinde de gerekli düzeltmelerin yapılması gerekmektedir. Bazı durumlarda ise işletmenin varlıkları üzerinde sınırlamalar mevcut olabilir ve bu sınırlamalar varlığın fiyatına etki edebilmektedir. Sınırlamalar göz önünde bulundurularak aktif piyasada kote edilmiş fiyatın düzeltilmesi halinde hesaplanan gerçeğe uygun değer Seviye 1’den daha düşük bir seviyede değerlendirilmelidir.

[A]	Özdeş varlık veya yükümlülüğün aktif piyasadaki kote olmuş fiyatını	1
[B]	Özdeş varlık veya yükümlülüğün aktif olmayan piyasadaki kote olmuş fiyatını	2
[C]	Benzer varlık veya yükümlülüğün aktif veya aktif olmayan piyasadaki kote olmuş fiyatını	2
[D]	Kote olmuş fiyat dışındaki diğer gözlemlenebilir girdileri	2
[E]	Gözlemlenebilir piyasa verilerinden elde edilen veya söz konusu verilerle doğrulanabilen gözlemlenemeyen girdileri	2
[F]	Gözlemlenebilir piyasa verilerinden elde edilmeyen veya söz konusu verilerle doğrulanamayan gözlemlenemeyen girdileri temsil etmektedir.	3

Şekil 1. Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisinin İşleyişi

Kaynak: Ronald L Campbell, Lisa A. Owens ve Diana R. Robinson (2008); "Fair Value Accounting From Theory to Practice," *Strategic Finance*, Cilt 90, Sayı 1, s.34.

Seviye 2 ise (i) eşdeğer varlık ve yükümlülüklerin aktif bir piyasadaki kote olmuş fiyatı, (ii) özdeş veya eşdeğer varlık ve yükümlülüklerin aktif olmayan bir piyasadaki kote olmuş fiyatı, (iii) kote olmuş fiyat dışındaki gözlemlenebilir diğer piyasa verileri (faiz oranları, oynaklık, temerrüt faizi vb.) ve (iv) gözlemlenebilir piyasa verilerinden türetilen veya söz konusu veriler ile doğrulanabilen girdileri kapsamaktadır. Bu aşamada önemli olan nokta; Seviye 2 girdisinin varlığa veya borca ilişkin sürenin büyük kısmında gözlemlenebilir olması gerektiğidir. Hesaplamaların daha çok gözlemlenebilir olmayan girdilere dayanması durumunda ise hesaplanan gerçeğe uygun değer, Seviye 3 içerisinde değerlendirilir.

Seviye 3’de ise gözlemlenebilir olmayan girdilere göre hesaplanan gerçeğe uygun değer yer almaktadır. Aktif bir piyasadan gözlemlenebilir

girdilere dayanmadığı için Seviye 3 içerisinde değerlendirilen gerçeğe uygun değer hesaplamaları, genellikle piyasa katılımcılarının riske ilişkin varsayımlarını da kapsayacak şekilde, varlığa ve borca ilişkin işletme tarafından yapılan bir takım varsayımlara dayandırılmaktadır. Bu aşamada işletme, kendi sahip olduğu bilgileri de içerecek şekilde, mevcut durumda kullanılabilir en iyi bilgilerden yararlanmalıdır. Muhasebenin tam açıklama kavramı gereği, finansal bilgi kullanıcılarının gerçeğe uygun değer hiyerarşisi hakkında bilgi sahip olabilmesi ve değerlendirmelerinde bu durumu göz önünde bulundurabilmesi için yapılan analiz ve varsayımlar finansal raporların dipnotlarında sunulmaktadır. Bu kapsamda işletmeler varlık ve yükümlülüklerini gerçeğe uygun değer hiyerarşisine uygun olarak Tablo 1’deki gibi ayırmakta ve finansal raporlarında bu ayrımı açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Gerçeğe Uygun Değer Sınıflandırması

(Akbank T.A.Ş.) AÇIKLAMALAR	31/12/2012	Raporlama Günündeki Gerçeğe Uygun Değer Seviyeleri		
		(SEVİYE 1)	(SEVİYE 2)	(SEVİYE 3)
Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarar’a Yansıtılan Finansal Varlıklar	570.652	83.507	487.415	-
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	42.613.635	42.158.207	455.428	-
TOPLAM VARLIKLAR	43.184.287	42.241.714	942.573	-
Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Borçlar	553.939	48.065	505.874	-
Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Borçlar	658.845	-	658.845	-
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	1.212.784	48.065	1.164.719	-

Kaynak: www.kap.gov.tr

Bu noktada önemli olan konu söz konusu ayrımın finansal bilgi kullanıcıları açısından yararlı bir bilgi olup olmadığıdır. Farklı seviyedeki gerçeğe uygun değer hesaplamalarının sunumu; kullanıcıların ekonomik kararlarını geçmişteki, bugünkü ve gelecekteki olayları değerlendirmelerine yardımcı olmak ya da geçmişteki olayları algılamalarını teyit etmek veya düzeltmek suretiyle etkiliyorsa söz konusu raporlama biçiminin ihtiyaca uygun bir bilgi olduğu ifade edilebilir.

1.3. Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisindeki Seviyelere Yönelik Tartışmalar

Gerçeğe uygun değer hiyerarşisinde yer alan girdiler üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde tartışmaların, gözlemlenebilir olmayan girdilere dayalı gerçeğe uygun değer hesaplamalarının güvenilirliğinin düşük olduğu noktasında yoğunlaştığı görülmektedir. Gerçeğe uygun değer muhasebesi ile birlikte muhasebecilerin meslek tanımı içerisinde “tahmin, risk belirleme ve değerlendirme” gibi kavramların girdiğini görmekteyiz. Muhasebenin meslek tanımının genişlemesi, muhasebedeki her olayın bir belgeye dayanması ilkesinin sınırlarını gevşetmiş olduğundan bazı meslek mensupları ve araştırmacılar tarafından endişe verici olarak nitelendirilmektedir (Penman, 2010:211) .

Özellikle Seviye 3’deki gerçeğe uygun değer hesaplamalarının yaratıcı muhasebe uygulamalarına son derece açık olduğu sıklıkla dile getirilmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki; tarihi maliyete dayalı finansal raporlama, her ne kadar gerçeğe uygun değere dayalı finansal raporlamaya oranla daha güvenilir olsa da yöneticiler muhasebe politikalarında kendilerine sunulan olanakları (amortisman yöntemi, stok değerlendirme yöntemi gibi) karı yönetmek amacıyla zaten kullanabilmektedir (Watts ve Zimmerman, 1990). Dolayısıyla muhasebenin sunduğu finansal bilgilerden yararlanan kişilerin, finansal bil-

gilerin hazırlanması aşamasında kullanılan muhasebe politikalarını göz önünde bulundurması gerekmektedir. Bu aşamada gerçeğe uygun değer muhasebesi ihtiyatlılık ilkesini genişleterek gerçekleştirilmemiş giderlerin yanında gerçekleştirilmemiş gelirleri de kar tanımı içerisine dahil etmiştir. Karın yüksek gösterilmesi noktasında kapsamlı gelir adıyla anılan bu yeni kar tanımına şüpheyle yaklaşılmaktadır. Seviye 3 içerisinde değerlendirilebilecek gerçeğe uygun değer hesaplamaları, yönetimin öngörülerine ve subjektif varsayımlarına dayansa da Seviye 1 ve Seviye 2 için bunları söylemek pek mümkün değildir. Bu nedenle gerçeğe uygun değer hiyerarşisine uygun raporlama şekli, finansal bilgi kullanıcılarının karar alma süreçlerinde, gerçeğe uygun değerlerin hangi güvenilirlik düzeyinde olduğu konusunda değerlendirme yapılmasına olanak tanıyacaktır. Kaldı ki muhasebenin temel kavramlarından ilki olan sosyal sorumluluk ilkesi gereği, muhasebe uygulamalarının hiçbir çıkar grubunun menfaatlerine göre yürütülmemesi gerekmektedir. Bu ilkeye aykırı davranılması diğer tüm muhasebe ilkelerini ve muhasebe uygulamalarını anlamsızlaştırmaktadır.

Başta Seviye 3 olmak üzere, gerçeğe uygun değer hesaplamaları güvenilirlik noktasında eleştirilirken; gerçeğe uygun değer hesaplamalarının tüm seviyeleri için ise finansal raporlardaki oynaklığı arttıracak yönünde şüpheler bulunmaktadır (Barth, 2004:323). Seviye 1’de dahi olsa her türlü gerçeğe uygun değer hesaplaması, ekonomik koşullara bağlı olarak tutarların dönemler arasında önemli ölçüde farklılaşmasına neden olabilmektedir. Bu bilgi ışığında gerçeğe uygun değer muhasebesinin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunu artırmadığını; dahası özellikle uzun süre elde tutulmak amacıyla sahip olunan varlıkların fiyatlarında vadeye kadar piyasa etkisizliği, rasyonel olmayan yatırımcılar veya likidite problemlerine bağlı olarak oynamalar gerçekleşebileceğini ve oynaklığın finansal ra-

porların bilgilendiricilik özelliğini zedeleyeceği ileri sürülebilir. Bu görüşe sahip muhasebecilerde özellikle vadeye kadar elde tutulması planlanan varlıkların tarihi maliyet ile değerlendirilmesinin fiyat değişimleri karşısında yatırımcıların yanıltılmaması açısından daha uygun olacağı görüşü hâkimdir (Laux ve Leuz, 2009:827).

Bu aşamada yatırımcılar açısından kötü bir olgu olarak sunulan oynaklığın, gerçekten kötü mü yoksa yatırımcıları bilgilendirici bir olgu mu olduğu sorusu akıllara gelmektedir. Barth (2004:323) öncelikle gerçeğe uygun değer gelecekteki nakit akımlarını özetleyen bir kavram olduğunu; dolayısıyla gelecekteki nakit akımları ile ilgili beklentilerdeki değişimlerin doğrudan gerçeğe uygun değere yansıdığını ifade etmektedir. Bir finansal raporun bilgilendiriciliği, gerçek durumu yansıtılabilirliğine bağlıdır; dolayısıyla finansal raporların dünya üzerinde yaşanan oynaklığı yansıtılabilirliği bir sorun olarak algılanmayabilir. Dahası Barth (2004:324) işletmenin faaliyetlerinde yaşanan ekonomik oynaklığın (diğer bir ifade ile riskliliğin) gerçeğe uygun değer muhasebesi ile finansal raporlardan okunabileceğini vurgulamaktadır. Bu bilgi doğrultusunda, teorik olarak hiçbir ölçüm problemi olmadığında, gerçeğe uygun değere göre hazırlanmış finansal durum tablosu yatırımcıların değerlendirme ihtiyacını; gelir tablosu ise yönetimin performansı hakkındaki bilgi ihtiyacını karşılayacağı söylenilebilir (Penman, 2007:36). Seviye 2 ve Seviye 3’de sınıflandırılan gerçeğe uygun değer hesaplamaları hem gözlemlenebilir hem de gözlemlenebilir olmayan girdiler kullanılarak bilimsel bir takım yöntemler aracılığıyla belirlenmektedir. Dolayısıyla bu hesaplamalar sonucunda elde edilen gerçeğe uygun değer, ekonominin içinde bulunduğu koşulların işletmenin elindeki varlıklar ve işletmenin borçları üzerindeki etkisini yansıtmaya yeteneğine haiz olacağı düşünülebilir.

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Gerçeğe uygun değer hiyerarşisinde yer alan çeşitli seviyelerin finansal raporların bilgilendirme özelliğine katkı yapıp yapmadığı üzerine odaklanan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Söz konusu çalışmalar yöntem açısından farklılaşsa da çoğu çalışmanın ortak bulgusu; hangi seviyede olursa olsun gereğe uygun değer hesaplamasının finansal bilgi kullanıcıları açısından yararlı bir bilgi olduğu yönündedir. Landsman (2007), gerçeğe uygun değere dayalı raporlama ile işletmenin piyasa değeri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar üzerine odaklanmıştır. Landsman (2007), incelediği çalışmalar çerçevesinde, gerçeğe uygun değer yatırımcılar açısından bilgilendirici olduğu; ancak bu bilgilendiriciliğin hesaplamada kullanılan girdilerin güvenilirliğinden etkilendiğini dile getirmektedir.

Gerçeğe uygun değer muhasebesinin yatırımcılar açısından yararlı bir bilgi olup olmadığı sorusuna cevap arayan çalışmalardan bir tanesi Hirst vd. (2004)’nin çalışmasıdır. Hirst vd. (2004)’ne göre kar rakamı elde edilirken kullanılan yöntemler, yatırımcıların karar alma sürecine etki etmektedir. Özellikle özkaynak değerlemesinde ve risk belirleme noktasında kar rakamı daha da önemli hale gelmektedir. Bu bilgi ışığında Hirst vd. (2004) yatırımcılar açısından gerçeğe uygun değer muhasebesi uygulamalarını kapsayan kar rakamının yararlı bir bilgi olup olmadığını incelemiştir. Çalışmanın bulgularına göre gerçeğe uygun değer muhasebesi yatırımcılar tarafından yararlı bir bilgi olarak değerlendirilmekte ve işletmenin finansal performansına ve riskine yönelik değerlendirmeler yapılırken kullanılmaktadır.

Hirst vd. (2004)’nin çalışmasına göre daha ayrıntılı bir çalışma olarak değerlendirilebilecek olan Muller ve Riedl (2002) ise çalışmada gözlemlenebilir ve gözlemlenebilir olmayan

girdiler açısından ayrı ayrı değerlendirmelerde bulunmaktadır. Çalışmanın temel bulgusu; gerçeğe uygun değer muhasebesinin yatırımcılar açısından yararlı bir bilgi olduğu yönündedir. Bunun yanında yazarlar, gerçeğe uygun değer hiyerarşisine uygun şekilde seviyelerin ayrı ayrı raporlanması gerektiğini ifade etmektedir. Muller ve Riedl (2002)'in sonuçlarına göre gözlemlenebilir girdiler ile yapılan hesaplamalar gözlemlenebilir olmayan girdilerle yapılan hesaplamalara oranla daha bilgilendiricidir. Bu sonuç, piyasa katılımcılarının işletme dışı girdileri daha güvenilir bulduğu; dolayısıyla da daha çok dikkate aldığı şeklinde yorumlanmıştır.

Türel (2009) ise Türkiye’de finansal bilgi kullanıcılarının gerçeğe uygun değer kullanımına ilişkin tutum ve düşüncelerini incelemiştir. Çalışmasının sonuçlarına göre, katılımcılar gerçeğe uygun değer ile finansal raporlamanın, tarihi maliyet değeri ile finansal raporlamaya oranla finansal tablo kullanıcılarına, alacakları ekonomik kararlar açısından daha faydalı bilgi sağladığını belirtmiştir. Bunun yanında, gerçeğe uygun değer ile finansal raporlama hakkındaki bazı itirazlar ve eleştiriler de bu araştırma ile ortaya konmuştur.

Fiechter (2011) ise gerçeğe uygun değer muhasebesinin, kar rakamının oynaklığını artırdığını ortaya koymuştur. Bu sonuç, gerçeğe uygun değer muhasebesinin yatırımcıların karar alma süreçlerine olumsuz etki edeceği şeklinde yorumlanmaktadır. Bu durumda, gerçeğe uygun değere dayalı finansal raporlama yapıldığında finansal bilginin ihtiyaca uygunluk özelliğinin zede-leneceği düşünülebilir.

Araştırma Sorusu 1: Gerçeğe uygun değer muhasebesi, yatırımcıların finansal karar alma sürecinde kullandıkları / yararlı bir bilgi midir?

Araştırma Sorusu 2: Gerçeğe uygun değer ile finansal raporlama, tarihi maliyet değeri ile fi-

nansal raporlamaya oranla, finansal tablo kullanıcılarına alacakları ekonomik kararlarda daha faydalı bilgi sağlamakta mıdır?

Gerçeğe uygun değer muhasebesi üzerine yapılan tartışmaların genellikle “güvenilirlik ve doğrulanabilirlik” noktasına odaklandığı görülmektedir. Bu nedenle değerlendirmelerde “kar yönetimi” kavramının da dikkate alınması önemlidir. Benston (2008), çalışmasında gerçeğe uygun değer muhasebesi ile kar yönetimi arasındaki ilişki üzerine değerlendirmelerde bulunmaktadır. Benston (2008)'in çalışmasından elde edilen sonuçlar; gerçeğe uygun değer muhasebesinin karın yönetilmesine yardım edip etmediği sorusuna “Evet, yardım etmektedir.” cevabını vermektedir. Benston (2008)'in çalışmasına karşılık Goncharov vd. (2011) ise gerçeğe uygun değer uygulamaları ile net kar rakamının yönetilmesinin, işletmenin daha fazla kar payı dağıtması neticesinde, faaliyet ve finansal kaldıraçın yükselmesine ve riskliliğin artmasına neden olacağını ifade etmektedir. Yazarlar, işletmenin riskinin artmasından çekindiklerinden yöneticilerin gerçeğe uygun değer uygulamalarını karı yönetmek amacıyla kullanmayacakları savını ileri sürmekte ve deneysel çalışmasından elde ettiği sonuçlarla bu savı desteklemektedir.

Karın yönetilmesi noktasında Aboody vd. (1999)'nin çalışmasından elde edilen sonuçlar önemli görülebilir. Aboody vd. (1999), gerçeğe uygun değer raporlaması ile işletmenin piyasa değeri arasındaki ilişkisinin yüksek borç/özsermaye oranına sahip işletmelerde daha zayıf olduğu sonucuna ulaşmıştır. Finansal stresin fazla olduğu yüksek borç/özsermaye oranına sahip işletmelerde manipülasyonun yaşanma ihtimali, nispeten yüksektir. Dolayısıyla, çalışmada yatırımcıların yönetimin manipülasyonuna açık olan gözlemlenemeyen girdilere karşı tutumlarında işletmenin finansal durumunun etkili olduğu ifade edilmektedir. Benzer sonuçlara daha öncesinde Barth vd. (1996)'nin çalışmasında da rast-

lanmaktadır. Barth vd. (1996) finansal açıdan sağlıklı olmayan bankaların finansal durumunu iyi göstermek amacıyla gerçeğe uygun değer muhasebesini kullanabileceği kaygısına değinmektedir. Söz konusu çalışmada yatırımcıların bu kaygıyı göz önünde bulundurduğu ve finansal açıdan sıkıntıları olan bankalarda daha yüksek iskonto oranı kullandıkları dile getirilmektedir.

Tüm gerçeğe uygun değer hesaplamaları gözlemlenebilir girdilere dayanmamaktadır. Bu nedenle gerçeğe uygun değer hesaplamaları üçlü bir hiyerarşi içerisinde raporlanmaktadır. Seviye 1 ve Seviye 2'deki gerçeğe uygun değer hesaplamaları gözlemlenebilir girdilere dayandığından güvenilirlik ve doğrulanabilirlik noktasında pek sıkıntılı görülmez. Buna karşılık Seviye 3'deki gerçeğe uygun değer hesaplamaları gözlemlenebilir olmayan girdilere dayandığından; yönetimin varsayımları ile finansal performans arasındaki bağlantıya yatırımcıların şüpheyle yaklaşmasına neden olabilmektedir. Kothari vd. (2010)'un çalışması bu savı desteklemektedir. Kothari vd. (2010) piyasa katılımcıları tarafından biçimlendirilen ve piyasadan doğrudan gözlemlenebilen gereceğe uygun değer hesaplamaları konusunda hem güvenilirlik hem de doğrulanabilirlik noktasında herhangi bir kuşkuya gerek olmadığını dile getirmektedir. Buna karşılık, Kothari vd. (2010) piyasadan gözlemlenebilir olmayan girdiler kullanılarak yapılan gerçeğe uygun değer hesaplamalarının ise daha temkinli karşılanabileceğine değinmektedir. Maines ve Wahlen (2006), bu bilgiye paralel şekilde, sermaye fiyatlaması yaparken yatırımcıların Seviye 3'deki gerçeğe uygun değer hesaplamalarına daha az ağırlık verdiğini ortaya koymaktadır.

Bu noktada önemli olan konu; Seviye 3'deki gerçeğe uygun değer hesaplamalarının hiç dikkate alınmadığı şekilde kesin bir yargıya varılamayacağıdır. Song vd. (2010), gözlemlenebilir girdilere dayalı olarak 1. ve 2. Seviyede-

ki gerçeğe uygun değer ölçümlerinin; gözlemlenebilir olmayan girdilere dayalı Seviye 3'deki gerçeğe uygun değer hesaplamalarına göre daha ilişkili bilgi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak her ne kadar Seviye 3'deki gerçeğe uygun değer hesaplamaları diğer seviyelere göre daha az değer ilişkisine sahip olsa da söz konusu çalışmada sonuç olarak tüm seviyelerdeki gerçeğe uygun değer bilgisinin yatırımcılar tarafından dikkate alındığı ifade edilmektedir.

Laghi vd. (2012)'in çalışması, işletmenin piyasa değeri ve net kar rakamı ile tüm seviyelerdeki gerçeğe uygun değer ölçümleri arasında istatistiksel ve teorik olarak anlamlı ilişkiler ortaya koymaktadır. Buna karşılık 2009 – 2011 dönemi gibi ekonomik açıdan olumsuz bir dönem için Seviye 3'deki gerçeğe uygun hesaplamalarının genel ekonomik konjonktürün tersine hareket ettiği tespit edilmiştir. Bu tespit, Seviye 3'deki gerçeğe uygun değer hesaplamasının daha subjektif kriterlere bağlı olmasına dayandırılmıştır. Seviye 3'deki gerçeğe uygun değer hesaplamalarının tutarlılık içermemesi, bu tutarlıların daha dikkatli incelenmesini ve finansal bilgi kullanıcılarının değerlendirmelerinde daha az dikkate alınmasını gerektirebilir. Bunun yanında söz konusu tutarsızlık, ekonominin içinde bulunduğu durumdan veya piyasadaki anomalilerden kaynaklanmış da olabilir; bu nedenle Seviye 3 hakkında kesin yargılara varmak mümkün gözükmemektedir.

Clor-Proell vd. (2013), gerçeğe uygun değer değişimlerinin raporlanma şeklinin profesyonel olmayan yatırımcıların finansal bilginin ihtiyacı uygunluğu konusundaki yargılarını etkilediğini ortaya koymaktadır. Yazarlar, gerçeğe uygun değer hiyerarşisine uygun şekilde ayrıntılı bir raporlama yapılmadığında, diğer bir ifade ile sadece gerçeğe uygun değer değişimindeki rakam raporlandığında ve ayrıntılı şekilde gerçeğe uygun değer seviyelerindeki değişim ayrı ayrı raporlandığında yatırımcıların değer ilişkisi algılarının farklılaştığını tespit etmiştir. Çalışmada bu

algı değişiminin, Seviye 3'deki gerçeğe uygun değer değişimlerine karşı yatırımcıların daha temkinli yaklaşmasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Yatırımcılar Seviye 3'deki gerçeğe uygun değer değişimlerini finansal raporlardan veya dipnotlarından okuyamadığında değerlendirme yetilerini, eksik bilgi nedeniyle, sağlıklı şekilde kullanamamaktadır.

Araştırma Sorusu 3: Gerçeğe uygun değer hiyerarşisinin tüm seviyelerinde yer alan hesaplamalar yatırımcılar tarafından yararlı bir bilgi olarak algılanmakta mıdır?

Araştırma Sorusu 4: Yatırımcılar, Seviye 3'de sınıflandırılan gözlemlenebilir olmayan girdilere dayalı gerçeğe uygun değer hesaplamalarına diğer seviyelere göre daha temkinli yaklaşmakta mıdır?

3. ARAŞTIRMANIN METEDOLOJİSİ

Araştırma, çalışmanın amacı doğrultusunda ve konuya ilişkin önceki çalışmaların bulguları göz önünde bulundurularak belirlenen araştırma soruları çerçevesinde durum tespitine yönelik olarak yürütülmüştür.

3.1. Araştırmanın Amacı

Finansal raporlarda sunulan bilgilerin ihtiyaca uygunluğunu artırmak amacıyla standart koyucu kuruluşlar, gerçeğe uygun değer kullanımını ön plana çıkartmıştır. Bu gelişme ile birlikte finansal raporlar, güvenilirlik ve doğrulanabilirlik özellikleri üzerinden tartışılmaya ve eleştirilmeye başlanmıştır. Standart koyucu kuruluşlar, bu eleştirileri azaltmak ve finansal bilgi kullanıcılarına daha açık bilgi sunmak amacıyla gerçeğe uygun değer hesaplamasında yararlanılan girdileri göz önünde bulundurarak gerçeğe uygun değer hiyerarşisi oluşturmuştur. Bu çerçevede çalışmanın amacı; yatırımcıların gerçeğe uygun değer hiyerarşisine yönelik yargılarını ortaya koymak olarak belirlenmiştir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Verilerin Toplanması

Çalışma, durum tespitine yönelik olarak şekillendirilmiş ve hipotezler yerine araştırma soruları üzerinden yürütülmüştür. Araştırmanın kapsamı, yatırım kararı konusunda profesyonel görüşe sahip olacakları düşüncesiyle, SPK'dan yetki almış olan aracı kurumlardaki portföy yönetimi departmanında çalışanlar ve brokerler olarak belirlenmiştir. 09/2013 itibarıyla SPK'dan yetki almış olan aracı kurum sayısı 100 ve toplam çalışan sayısı 5.471 kişidir. Söz konusu kurumlarda portföy yönetiminde çalışanların sayısı toplam çalışanların %2'si (110 kişi); broker olarak çalışanların sayısı ise %9,1 (608 kişi) olarak belirtilmektedir (TSPAKB, 2013). Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde basit tesadüfi örnekleme yöntemi formülü kullanılmış ve % 95 güven düzeyinde ve $\pm$ %10 sapma aralığında 85 kişi ile anket yapılması gerektiği hesaplanmıştır. 150 yatırımcıya anket gönderilmiş olup; geri dönüş alınan anketlerden 92 tanesi değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Böylece analize uygun olarak % 62 oranda geri dönüş sağlanmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan veriler, tarafınca geliştirilen bir anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Anket, Aralık 2013 döneminde internet üzerinden cevaplandırılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise farklı gerçeğe uygun değer hiyerarşisi seviyelerinde raporlama yapan iki işletmeye yönelik senaryo oluşturulmuş ve katılımcıların bu senaryo çerçevesinde yargılarında farklılaşma olup olmadığı ölçülmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise katılımcıların gerçeğe uygun değer hesaplamalarında kullanılan girdiler hakkındaki görüşlerini tespit etmeye yönelik 5'li Likert (5. Kesinlikle Katılıyorum, 4. Katılıyorum, 3. Fikrim Yok, 2. Katıl-

mıyorum, 1. Kesinlikle Katılmıyorum) ile ölçülen sorular bulunmaktadır.

Anketin güvenilirliği Cronbach's Alpha yöntemi ile ölçülmüş ve Alpha katsayısı 0,922 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca dayanarak anketin güvenilir olduğu söylenebilir. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

YAŞ	n	(%)
18 – 25	15	16,3
26 – 30	50	54,3
31 – 35	24	26,1
36 – 40	3	3,3
Toplam	92	100
MESLEKİ DENEYİM	n	(%)
0 – 2	27	29,3
3 – 5	42	45,7
6 – 10	19	20,7
11 – 15	4	4,3
Toplam	92	100
EĞİTİM DURUMU	n	(%)
Doktora	4	4,3
Yüksek Lisans	30	32,6
Lisans	58	63
Toplam	92	100

Ankete katılanların büyük bir kısmının 26 – 35 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Buna ek olarak katılımcıların yaklaşık olarak yarısının 3 – 5 yıllık iş deneyimine sahip olduğu söylenebilir.

Eğitim durumu açısından ise katılımcıların önemli bir kısmının lisans mezunu olduğu; buna karşılık doktora düzeyinde eğitim almış katılımcıların sayısının düşük olduğu dikkatleri çekmektedir.

3.3. Araştırmanın Bulguları ve Değerlendirilmesi

Yatırımcıların gerçeğe uygun değer muhasebesini yararlı bir bilgi olarak algılayıp algılamadığını ortaya koymak amacıyla ankette altı adet soruya yer verilmiştir. Sorulara verilen cevapların dağılımı ve her bir soruya ilişkin ortalamalar Tablo 2'de sunulmuştur.

Ankete katılan yatırımcıların büyük çoğunluğu, yatırım kararları alınırken değerlendirme ölçüsü olarak gerçeğe uygun değeri kullanan finansal raporların, tarihi maliyet kullananlara oranla, daha yararlı/ihtiyaca uygun bilgiler sunduğunu ifade etmektedir. Bu aşamada ihtiyaca uygunluk, gerçeğe uygun değer muhasebesinin işletmenin finansal durumunu ve riskliliğini yansıtmaya kabiliyeti üzerinden değerlendirilebilir. Elde edilen cevaplar, gerçeğe uygun değer muhasebesi ile birlikte finansal raporların şeffaflığının arttığını göstermektedir. Bu sonuca dayanarak, gerçeğe uygun değere dayalı olarak hazırlanan finansal raporlardan işletmelerin finansal durumu hakkında daha gerçekçi değerlendirmeler yapılacağı söylenebilir. Bunun yanında, verilen cevaplar göz önünde bulundurularak, işletmelerin riskliliğini yansıtmaya konusunda gerçeğe uygun değer muhasebesinin tarihi maliyete göre üstünlüğünden de bahsedilebilir.

Finansal raporlar, işletme ile çeşitli çıkar grupları arasındaki bilgi akışını sağlamaktadır. Bu noktada finansal raporlarda sunulan bilgi ile finansal bilgi kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu bilgi arasındaki fark, söz konusu bilgilerin kalitesini belirlemektedir. Tablo 2'den de görülebileceği üzere yatırımcıların önemli bir bölümü, gerçe-

ğe uygun değer muhasebesi ile bilgi boşluğunun / farklılığının azaldığını belirtmektedir. Dolayısıyla gerçeğe uygun değer muhasebesinin, yatırımcılar açısından, finansal raporların kalitesine olumlu katkı yaptığı söylenebilir.

Tablo 2. GUD Muhasebesinin Yararlılığına İlişkin Sorular

	Tamamen Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum (5)	ORTALAMA
Gerçeğe uygun değer muhasebesi işletmenin finansal durumu hakkında tarihi maliyete göre daha doğru / gerçekçi bilgiler sunarak şeffaflığı artırmaktadır.	3 (%3,3)	20 (%21,7)	8 (%8,7)	50 (%54,3)	11 (%12)	3,50*
İşletmenin risk profili, gerçeğe uygun değere dayalı hazırlanan finansal raporlardan, tarihi maliyete dayalı hazırlanan finansal raporlara göre, daha rahat anlaşılabilirliktedir.	7 (%7,6)	14 (%15,2)	21 (%22,8)	45 (%48,9)	5 (%5,4)	3,29*
Gerçeğe uygun değer muhasebesi, finansal bilgi kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu bilgi ile raporlarda sunulan bilgi arasındaki boşluğu/farklılığı azaltmaktadır.	0 (%0)	11 (%12)	18 (%19,6)	61 (%66,3)	2 (%2,2)	3,58*
Yatırımcıların karar alma sürecinde, gerçeğe uygun değere dayalı hazırlanan finansal raporlar, tarihi maliyete dayalı hazırlanmış finansal raporlara göre daha yararlı bilgiler sağlamaktadır.	0 (%0)	8 (%8,7)	21 (%22,8)	43 (%46,7)	20 (%21,7)	3,81*
Gerçeğe uygun değere dayalı finansal raporlarda sunulan bilgilerin güvenilirliği, tarihi maliyete göre daha düşüktür.	0 (%0)	2 (%2,2)	16 (%17,4)	31 (%33,7)	43 (%46,7)	4,25*
Gerçeğe uygun değer muhasebesi ile finansal raporların ihtiyaca uygunluk/yararlılık özelliğindeki artış, bu bilgilerin güvenilirlik özelliğindeki azalıştan daha fazladır.	3 (%3,3)	11 (%12)	13 (%14,1)	41 (%44,6)	24 (%26,1)	3,78*

* Tek grup T-Testi sonuçlarına göre, % 95 güven aralığında, her bir soru için verilen cevapların ortalamasının, ölçeğin orta noktası olan 3 rakamından istatistiksel olarak farklılaştığını belirtmektedir.

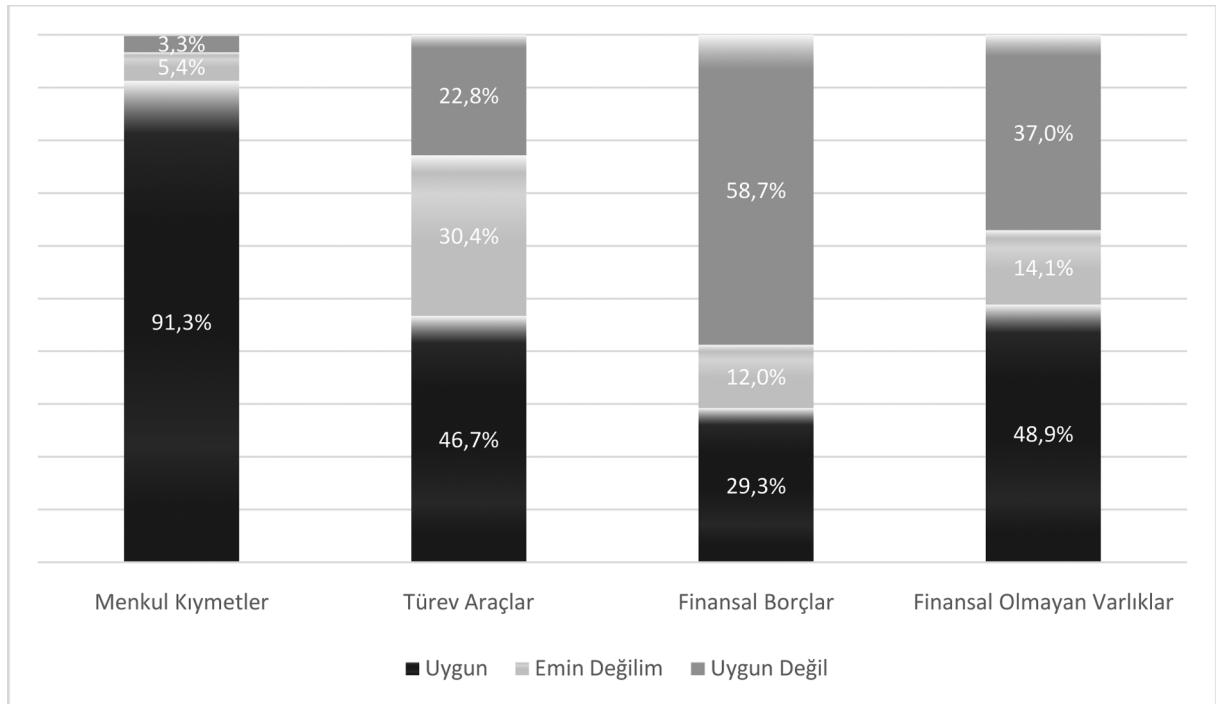
Önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere gerçeğe uygun değer kullanımına yönelik eleştiriler, güvenilirlik noktasında yoğunlaşmaktadır. Ankete katılan yatırımcıların büyük bir kısmı, tarihi maliyete göre gerçeğe uygun değerlerin daha az güvenilir olduğunu belirterek, eleştirileri desteklemektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, finansal raporlar, tamamen hem ihtiyaca uygun hem de güvenilir olamamaktadır. Söz

konusu iki nitelik arasındaki ilişki negatif yönlüdür. Diğer bir deyişle birindeki artış, diğerinde azalmaya neden olmaktadır (Scott, 2003:36). Bu aşamada önemli olan nokta; gerçeğe uygun değer kullanımı ile birlikte finansal bilginin ihtiyaca uygunluk özelliğindeki artışın, güvenilirlik özelliğindeki azalıştan daha fazla olup olmadığıdır. Ankete katılan yatırımcılara göre gerçeğe uygun değer muhasebesi, finansal raporların ihtiyaca uygunluk özelliğini, güvenilirlik özelliğindeki azalışa oranla, göreceli olarak daha fazla artırmaktadır.

Tablo 2’de yer alan tüm sorulara ilişkin verilen cevaplar topluca değerlendirildiğinde ise gerçeğe uygun değer muhasebesinin yatırımcılar tarafından yararlı bir bilgi olarak algılandığı söylenebilir. Bunun yanında, tarihi maliyet yöntemiyle karşılaştırıldığında, gerçeğe uygun değere dayalı hazırlanan finansal raporlara güvenilirlik açısından şüpheyle yaklaşılsa da ihtiyaca uygunluk özelliğindeki artışın bu şüphelere daha ağır bastığı ifade edilebilir. Bu sonuç, Hirst vd.

(2004), Muller ve Riedl (2002), Türel (2009), Song vd. (2010) ve Laghi vd. (2012)’nin sonuçları ile tutarlılık göstermekte ve tarihsel verilere dayalı yapılan sermaye piyasası çalışmalarının bulgularını desteklemektedir.

Genel bir bakış açısı ile değerlendirme sürecinde gerçeğe uygun değer kullanımının yatırımcılar tarafından yararlı bir bilgi olarak algılandığı ortaya konulmuştur. Ancak bilanço kalemleri açısından yatırımcıların gerçeğe uygun değer kullanımı ile ilgili düşüncelerinin farklılaşması muhtemeldir. Koonce vd. (2011), yatırımcıların gerçeğe uygun değere ilişkin değerlendirmelerinin ilgili kalemin varlık hesabı veya kaynak hesabı olmasına ve işletmenin ilgili varlığı yakın bir zamanda elden çıkarma niyeti olup olmasına göre farklılaştığını ortaya koymaktadır. Farklı bilanço kalemleri açısından gereğe uygun değer kullanımının uygun olup olmadığına ilişkin verilen cevaplar Şekil 2’de sunulmaktadır.

Şekil 2. Gerçeğe Uygun Değer Kullanımına İlişkin Tercihler

Şekil 2 incelendiğinde yatırımcıların, işletmenin fiyat değişimlerinden yararlanmak amacıyla elinde bulundurduğu menkul kıymetler açısından, gerçeğe uygun değer kullanımını tercih ettikleri rahatlıkla söylenebilir. Menkul kıymetlerin gerçeğe uygun değeri, genellikle aktif bir piyasadan (Seviye 1) doğrudan gözlemlenebilmektedir. Dolayısıyla yatırımcıların önemli bir bölümünün menkul kıymetlerin değerlendirilmesinde gerçeğe uygun değeri tercih etmesi, güvenilirlik endişelerinin nispeten az olması ile ilişkilendirilebilir. Bunun yanında Tablo 2'deki cevaplar, gerçeğe uygun değer kullanımının işletmenin finansal durumu hakkında şeffaflığı artırdığına işaret etmektedir. Buna istinaden, piyasa fiyatı üzerinden değerlendirilen menkul kıymetlerin, söz konusu menkul kıymetleri elinde bulunduran işletmelerin finansal durumu hakkında yatırımcılara daha gerçekçi bilgi sunacağı söylenebilir.

İşletmenin sahip olduğu türev araçların gerçeğe uygun değer ile değerlendirilmesine yönelik yatırımcıların tercihleri, menkul kıymetlerle karşılaştırıldığında, nispeten düşük kalmaktadır. Türev araçların gerçeğe uygun değeri, aktif bir piyasadan gözlemlenebilir girdilerle hesaplanıyor olsa dahi (Seviye 1 ve Seviye 2); ülkemizdeki türev piyasaların derinliği ve işlem miktarı, menkul kıymet piyasalarına oranla, daha sınırlıdır. Bunun yanı sıra; türev araçların kimyası, menkul kıymetlere oranla daha karmaşıktır ve çoğu durumda opsiyon fiyatlama yöntemi gibi hesaplamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Sayılan nedenlere bağlı olarak, yatırımcıların türev araçların gerçeğe uygun değer ile değerlendirilmesine nispeten daha temkinli yaklaşığı söylenebilir.

İşletmelerin nakit ödeme yükümlülüklerini ifade eden finansal borçlar, TFRS 9 standardı uyarınca, bazı durumlar haricinde, etkin faiz yöntemiyle hesaplanan itfa edilmiş maliyeti üzerinden ölçülen borçlar niteliğindedir. İlk muhasebeleştirilmelerinden sonraki dönemlerde finan-

sal borcun gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülebilmesi için “gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal borç” olarak sınıflandırılmış olması gerekmektedir. Bir finansal borç, gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçüldüğünde borca ilişkin kredi riskinde meydana gelen değişimler kapsamlı gelirdir; piyasa riskine ilişkin değişim ise kar veya zararda muhasebeleştirilmektedir. Dolayısıyla gerçeğe uygun değer değişimi olması durumunda söz konusu değeri değişikliği parçalara ayrılması ve farklı kalemler altında raporlanması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında; finansal borçların gerçeğe uygun değer değişimlerinin hesaplanması, finansal raporların anlaşılabilirlik özelliğini azaltıcı/zorlaştırıcı bir durum olarak değerlendirilebilir. Buna ek olarak, standart koyucu kuruluşun finansal borçlar için temel değerlendirme yöntemi olarak itfa edilmiş maliyet yöntemini benimsemesi, finansal borçların gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülmesine yönelik yatırımcıların olumsuz bakış açısını açıklamak için kullanılabilir.

TFRS 13 kapsamında bir finansal olmayan varlığın gerçeğe uygun değerinin ölçümünde, piyasa katılımcısının bu varlığı en iyi ve en üst seviyede kullanarak veya bu şekilde kullanacak başka bir piyasa katılımcısına satarak ekonomik fayda sağlayabileceği varsayımı yapılmaktadır. Bu noktada söz konusu varlığın fiziki olarak mümkün olan kullanımı, yasalara uygunluğu ve finansal açıdan elverişliliği gerçeğe uygun değere etki edebilmektedir. Söz konusu etkiler göz önünde bulundurulduğunda, finansal olmayan varlığın kendi başına değerlendirilip değerlendirilemeyeceği veya aktif bir piyasanın mevcut olup olmaması önem kazanmaktadır. Yatırım amaçlı gayrimenkuller, taşıtlar gibi bazı finansal olmayan varlıklar açısından gerçeğe uygun değer hesaplamaları kolay ve güvenilir nitelikte olsa dahi ilk madde ve malzeme, yarı mamul gibi stok kalemleri; taksit plakası, müzik anlaşmaları gibi sürekli bir aktif piyasası bulunmayan ve müşteri-

ye özgü özellikler taşıyan maddi olmayan duran varlık kalemleri açısından gerçeğe uygun değer kullanımı uygun görülmeyebilir. Bu bilgiye paralel şekilde, TFRS 13 standardı incelendiğinde, standardın bazı finansal olmayan varlıkları kapsam dışında bıraktığını görmekteyiz. Örneğin; stoklar, gerçeğe uygun değer yerine net gerçekleşebilir değer ile değerlendirilmektedir. Net gerçekleşebilir değer her ne kadar gerçeğe uygun değer ile bazı benzerlikler taşısa da farklı bir değerlendirme ölçüsüdür. Buna ek olarak, finansal olmayan varlıkların değerlendirme uzmanını tarafından hesaplanan gerçeğe uygun değeri çoğunlukla kişisel yargıları ve bazı sübjektif varsayımları içermektedir (Sorin, 2011:316). Dolayısıyla ankete katılan yatırımcıların finansal olmayan varlıklar için değerlendirme ölçüsü olarak gerçeğe uygun değer kullanımına yönelik çekinceleri, gerçeğe uygun değer hesaplamalarının genellikle

gözlemlenebilir olmayan girdileri bünyesinde barındırmasına dayandırılabilir. Buna karşılık Şekil 2’den de görüldüğü üzere katılımcıların yarıya yakını, Seviye 3’de dahi olsa, gerçeğe uygun değer kullanımının uygun olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu, gözlemlenebilir olmayan girdilerin tamamen güvenilmez olduğunu söylemenin, mümkün olmadığını göstermektedir.

Ancak Şekil 2’deki sonuçlar bir arada değerlendirildiğinde yatırımcıların gözlemlenebilir girdiler ile gözlemlenebilir olmayan girdilere karşı yargıları arasında farklılık olması beklenilebilir. Gözlemlenebilir girdiler ve gözlemlenebilir olmayan girdilere göre hesaplanan iki farklı gerçeğe uygun değer yatırımcıların işletmenin finansal durumu hakkındaki yargılarını etkileyip etkilemediğini ortaya koymak amacıyla düzenlenen senaryoya ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Senaryo Analizine İlişkin Sonuçlar

Aynı sektörde faaliyet gösteren, aynı piyasa fiyatı, benzer finansal yapıya ve temettü politikasına sahip iki işletmeden A işletmesi, Seviye 1’de hesapladığı gerçeğe uygun değerdeki değişim nedeniyle 1 Milyon TL kazanç; B işletmesi Seviye 3’de hesapladığı gerçeğe uygun değerdeki değişim nedeniyle 1 Milyon TL kazanç raporlamıştır.	A İşletmesi	Aynı	B İşletmesi
Hangi işletme daha yüksek Fiyat/Kazanç Oranına sahiptir?	0 (%0)	26 (%28,3)	66 (%71,7)
Hangi işletmenin gelecekteki nakit yaratma potansiyeli daha yüksektir?	30 (%32,6)	62 (%67,4)	0 (%0)
Hangi işletme daha riskli yatırım olarak değerlendirilebilir?	2 (%2,2)	23 (%25)	67 (%72,8)
Hangi işletmenin finansal raporları daha ihtiyaca uygundur?	37 (%40,2)	55 (%59,8)	0 (%0)
Hangi işletmenin finansal raporları daha güvenilirdir?	85 (%92,4)	7 (%7,6)	0 (%0)

Tablo 3’de ortaya konulan senaryoda, yatırımcıların finansal raporların güvenilirliğine yönelik yargılarının işletmeye yönelik risklilik yargılarını etkilemesi beklenmektedir. İşletmenin Fiyat/Kazanç Oranı ve hangi işletmenin daha riskli olduğuna yönelik iki soru, katılımcıların risklilik algısını ölçmeye yönelik sorulmuştur. Diğer şartlar sabitken yatırımcıların güvenilirlik algısı arttıkça yatırımcıların söz konusu işletmeyi daha az riskli olarak nitelendirilmesi beklenmektedir. Diğer bir ifade ile güvenilirlik algısı ile F/K Oranı ve riskli yatırım arasında negatif yönlü ilişki olması beklenilmektedir. Söz konusu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ve yönünü belirleyebilmek amacıyla değişkenler regresyon analizi yardımıyla test edilmiş ve sonuçlar Tablo 4’de sunulmuştur.

ler arasında açık bir farklılıktan bahsetmek mümkün değildir. Tablo 3’den de görüldüğü üzere katılımcıların büyük bir bölümü (%67,4) her iki işletmenin nakit yaratma kabiliyetini aynı olarak nitelendirmiştir. Bunun yanında hiçbir katılımcının B işletmesinin nakit yaratma kabiliyetinin daha yüksek olarak değerlendirmemesi dikkat çekicidir. Bu sonuç, gözlemlenebilir olmayan girdilerin daha çok, işletmenin yatırımları olarak değerlendirilebilecek duran varlıklar için kullanılıyor olması ve söz konusu varlıkların kısa bir süre içerisinde elden çıkartılmasının planlanmaması ile bağlantılı görülebilir. Buna karşılık menkul kıymetler gibi dönen varlık niteliğindeki varlıkların gözlemlenebilir girdiler kullanılarak hesaplanan gerçeğe uygun değeri ve ortaya çıkan değer değişimlerinin, yatırımcı-

Tablo 4. Regresyon Analizi Sonuçları

	Sabit Terim			Güvenilirlik			R ²
	Beta	t değeri	P değeri	Beta	t değeri	P değeri	
Fiyat/Kazanç Oranı	3,553*	20,137	,000	-,776*	-4,877	,000	,457
Riskli Yatırım	3,529*	17,492	,000	-,765*	-4,200	,000	,405

* %99 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı temsil etmektedir.

Regresyon sonuçları, %99 güven düzeyinde, güvenilirlik ile risk algısı arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır. Bu bulgulara dayanılarak, işletmelerin finansal performansından bağımsız şekilde, kullanılan girdilere yönelik güvenilirlik algısının işletmenin riskliliği konusundaki değerlendirmelere etki ettiği düşünülebilir.

Katılımcıların verdikleri cevaplar çerçevesinde nakit yaratma kabiliyeti açısından gözlemlenebilir girdiler ile gözlemlenebilir olmayan girdi-

lara kısa bir süre içerisinde gerçekleşecek nakit girişleri konusunda daha güçlü sinyal vermesi beklenilebilir.

Katılımcıların yaklaşık olarak %60’ı, gözlemlenebilir girdiler ile gözlemlenebilir olmayan girdiler arasında finansal raporların ihtiyaca uygunluğu konusunda herhangi bir ayırım olmadığını ifade etmektedir. Bu sonuç, nakit yaratma kabiliyeti ile oldukça benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla değerlendirme sürecinde kullanılan girdiler arasında ihtiyaca uygunluk açısından her-

hangi bir ayırım yapılabilmesi için işletmenin nakit yaratma kabiliyeti hakkında söz konusu girdilerden bir tanesinin belirgin bir üstünlüğü olması gerektiği söylenebilir. Katılımcıların verdikleri cevaplar çerçevesinde, gözlemlenebilir girdilerden ve gözlemlenebilir olmayan girdilerden elde edilen gerçeğe uygun değer hesaplamaları arasında güvenilirlik açısından net bir farklılık olsa da aynı şeyi ihtiyaca uygunluk açısından söylemek mümkün değildir.

Gözlemlenebilir girdilerden ve gözlemlenebilir olmayan girdilerden elde edilen gerçeğe uygun değere yönelik katılımcıların algılarını ortaya

koymak amacıyla, senaryo analizine ek olarak, ayrı sorular da ankete eklenmiştir. Söz konusu sorulara ilişkin alınan cevaplar ve cevapların dağılımı Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5’den görüleceği üzere ankete katılan yatırımcıların büyük bir bölümü gözlemlenebilir girdileri yatırım kararlarında ihtiyaca uygun bir bilgi olarak nitelendirmektedir. Gözlemlenebilir olmayan girdiler açısından dağılım biraz farklılaşmaktadır. Ancak halen gözlemlenebilir olmayan girdilerin ihtiyaca uygun olduğunu ifade eden katılımcıların sayısı, ihtiyaca uygun olmadığını ifade edenlere göre daha fazladır.

Tablo 5. Gözlemlenebilir ve Gözlemlenebilir Olmayan Girdilerin İhtiyaca Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

	Tamamen Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum (5)	ORTALAMA
Gözlemlenebilir girdilerden yararlanılarak elde edilen gerçeğe uygun değer hesaplamaları yatırım kararlarında göz önünde bulundurulması gereken önemli bilgi niteliğindedir.	0 (%0)	19 (%20,7)	2 (%2,1)	38 (%41,3)	33 (%35,9)	3,90*
Gözlemlenebilir olmayan girdilerden yararlanılarak elde edilen gerçeğe uygun değer hesaplamaları yatırım kararlarında göz önünde bulundurulması gereken önemli bilgi niteliğindedir.	18 (%19,6)	11 (%12)	17 (%18,5)	44 (%47,8)	2 (%2,1)	3,01
Yatırım kararlarında gözlemlenebilir olmayan girdilerden yararlanılarak elde edilen gerçeğe uygun değer hesaplamalarına gözlemlenebilir girdilerden elde edilen GUD hesaplamalarına göre daha az ağırlık verilmelidir.	0 (%0)	19 (%20,7)	21 (%22,8)	32 (%34,8)	20 (%21,7)	3,57*

* Tek grup T-Testi sonuçlarına göre, % 95 güven aralığında, her bir soru için verilen cevapların ortalamasının, ölçeğin orta noktası olan 3 rakamından istatistiksel olarak farklılaştığını belirtmektedir.

Son olarak, yatırım kararlarında gözlemlenebilir girdilere daha fazla ağırlık verilmesi konusunda sorulan soruya verilen cevaplar, senaryo analizinden elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Tablo 5'e bakıldığında gözlemlenebilir girdilere göre hesaplanan GUD'e daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini ifade eden katılımcıların sayısının çok fazla olmadığı görülmektedir. Senaryo analizinde de yatırımcıların yaklaşık %60'ı finansal raporların ihtiyaca uygunluğu konusunda iki işletme arasında fark olmadığını ifade etmişti. Bu noktada gözlemlenebilir girdilere daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini vurgulayan katılımcıların davranışı, gözlemlenebilir girdilerin daha güvenilir olmasına bağlanılarak açıklanabilir.

5. SONUÇ

Uluslararası Muhasebe Standartları ile birlikte değerlendirme ölçüsü olarak tarihi maliyetten gerçeğe uygun değere doğru yönelim söz konusudur. İşletmeler varlık ve yükümlülüklerinin gerçeğe uygun değerini hesaplamada kullanılan girdilerin gözlemlenebilir olup olmamasına göre sınıflandırarak raporlamaktadır. Doğrudan aktif bir piyasadan gözlemlenebilir girdilerden yararlanarak hesaplanan gerçeğe uygun değer Seviye 1 olarak adlandırılırken; gözlemlenebilir olmayan girdilerden yararlanarak hesaplanan gerçeğe uygun değer Seviye 3 olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla güvenilirlik açısından Seviye 1'den Seviye 3'e doğru azalan şekilde bir sıralama yapmak mümkündür. Güvenilirlik ve ihtiyaca uygunluk açısından gereçeğe uygun değer hakkında literatürde çeşitli görüşlere rastlamak mümkündür. Farklı görüşlerin varlığı nedeniyle standart koyucu kuruluşların doğrulanabilirlik ve güvenilirlik açısından gerçeğe uygun değer hiyerarşisi başlığı altında üçlü bir sınıflandırmaya gitmesi, yerinde bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Gerçeğe uygun değer hiyerarşisinde farklı seviyelerde yer alan gerçeğe uygun değer hesaplamalarına yönelik yatırımcı-

ların yargılarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, 92 yatırımcıdan elde edilen cevaplar ile şekillendirilmiştir.

Çalışmada temel olarak iki araştırma sorusuna yönelik değerlendirmelerde bulunulmuştur. İlk olarak, çalışmada yatırımcıların gerçeğe uygun değerlerin güvenilirlik ve ihtiyaca uygunluk konusundaki algıları üzerinde durulmuştur. Elde edilen sonuçlar, gerçeğe uygun değer kullanımının finansal raporların güvenilirlik özelliğini azalttığını; ancak söz konusu azalışın finansal raporların ihtiyaca uygunluk özelliğindeki artışa oranla göreceli olarak daha düşük kaldığını göstermektedir.

Çalışmanın devamında ise yatırımcıların gözlemlenebilir girdiler ve gözlemlenebilir olmayan girdilere dayalı gerçeğe uygun değer hesaplamalarına yönelik yargıları üzerinden değerlendirmelerde bulunulmuştur. Seviye 1'de yer alan gerçeğe uygun değer raporlaması Seviye 3'de yer alan gerçeğe uygun değer raporlamasına göre daha güvenilir bulunmakla birlikte ihtiyaca uygunluk açısından kesin bir üstünlükten bahsedilememektedir. Elde edilen sonuçlar neticesinde ihtiyaca uygunluk açısından önemli olan nokta; işletmelerin nakit yaratma kabiliyetleri konusunda yatırımcılara verilen sinyal olarak görülebilir. Bu doğrultuda gözlemlenebilir olmayan girdilerin güvenilmez olduğu; dolayısıyla ihtiyaca uygun olmadığı şeklinde kesin bir yargıya varmanın yanlış olacağı söylenebilir. Çalışma kapsamında ortaya konulan bulgular çerçevesinde yatırım kararı alınırken her ne kadar gözlemlenebilir girdilere daha fazla ağırlık verilse de gözlemlenebilir olmayan girdilerin de hesaplamalara dahil edildiği ifade edilebilir. Bu sonuç, sermaye piyasasından elde edilen hazır verilerle yapılan deneysel çalışmaların bulguları ile örtüşmektedir.

Çalışmada ortaya konulan sonuçlar değerlendirilirken çalışmanın kısıtları göz önünde bulundu-

rulmalıdır. Öncelikle sonuçlar, çalışmaya katılan 92 yatırımcının görüşleri doğrultusunda şekillendirilmiştir; dolayısıyla daha geniş kapsamlı bir çalışmada farklı sonuçların elde edilme olasılığı mevcuttur. Buna ek olarak, katılımcılar Türkiye sermaye piyasası açısından değerlendirmelerde bulunmuştur. Aynı soruların farklı ülkelerin sermaye piyasalarına yönelik sorulması durumunda elde edilen cevapların değişebileceği dikkate alınmalıdır. Gerçeğe uygun değer hiye-

rarşisine göre raporlama Türkiye açısından yeni bir uygulama sayılabilir. Bu nedenle gerçeğe uygun değer hiyerarşisinde farklı seviyelerin değer ilişkisini ölçmeye yönelik deneysel çalışmaların yapılması için yeterli veri seti henüz oluşmamıştır. İleriki yıllarda yeterli veri setinin oluşması durumunda yapılacak deneysel bir çalışmanın bu çalışmayı tamamlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aboody, David, Mary E. Barth ve Ron Kasznik, "Revaluations of Fixed Assets and Future Firm Performance," **Journal of Accounting and Economics**, 1999, Vol. 26, s. 149–178.
- Barth, Mary, "Fair Values and Financial Statement Volatility," **Market Discipline across Countries and Industries** (Edt: Claudio Borio, William Curt Hunter, George Kaufman ve Kostas Tsatsaronis), MIT Press, Cambridge, MA, 2004.
- Barth, Mary ve Greg Clinch, "Revalued Financial, Tangible, and Intangible Assets: Associations with Share Prices and Non-Market-Based Value Estimates," **Journal of Accounting Research**, 1998, Vol. 36, s. 199–233.
- Barth, Mary, William Beaver ve Wayne Landsman, "Value-Relevance of Banks' Fair Value Disclosures under SFAS No. 107," **The Accounting Review**, 1996, Vol. 71, No. 4, s. 513–553.
- Benston, George J., The Shortcomings of Fair-Value Accounting Described in SFAS 157, **Journal of Accounting and Public Policy**, 2008, Vol. 27, No. 2, s. 101-114.
- Campbell, Ronald L, Lisa A. Owens ve Diana R. Robinson, "Fair Value Accounting From Theory to Practice," **Strategic Finance**, 2008, Vol. 90, No. 1, s.31-37.
- Clor-Proell, Shana M., Chad A. Proell ve Terry D. Warfield, "The Effects of Presentation Salience and Measurement Subjectivity on Nonprofessional Investors' Fair Value Judgments", **Contemporary Accounting Research**, 2013, Fourth Coming Issue.
- Fiechter, Peter, "The Effects of the Fair Value Option under IAS 39 on the Volatility of Bank Earnings," **Journal of International Accounting Research**, 2011, Vol. 10, No. 1, s. 85-108.
- Goncharov, I. ve Van Triest, S., "Do Fair Value Adjustments Influence Dividend Policy?," **Accounting and Business Research**, 2011, Vol. 41, No. 1, s. 51-68.
- Hirst D. Eric, Patrick E. Hopkins ve James M. Wahlen, "Fair Values, Income Measurement, and Bank Analysts' Risk and Valuation Judgments", **The Accounting Review**, 2004, Vol. 79, No. 2, s. 453-472.
- Kothari, S.P., Karthik Ramanna ve Douglas J. Skinner, "Implications for GAAP from an Analysis of Positive Research in Accounting," **Journal of Accounting and Economics**, 2010, Vol. 50, No. 2-3, s. 246-286.
- Laghi, Enrico, Sabrina Pucci, Marco Tutino ve Michele Di Marcantonio, "Fair Value Hierarchy In Financial Instrument Disclosure. Is There Transparency For Investors? Evidence From The Banking Industry," **Journal of Governance and Regulation**, 2012, Vol. 1, No. 4, s. 23-38.
- Landsman, Wayne R., "Is Fair Value Accounting Information Relevant and Reliable? Evidence from Capital Market Research," **Accounting and Business Research**, 2007, Special Issue: International Accounting Policy Forum, s. 19-30.
- Laux, Christian ve Christian Leuz, "The Crisis of Fair Value Accounting: Making Sense of the Recent Debate," **Accounting, Organizations and Society**, 2009, Vol. 34, No. 6-7, s. 826-834.
- Lisa Koonce, Karen K. Nelson, ve Catherine M. Shakespeare, "Judging the Relevance of Fair Value for Financial Instruments", **The Accounting Review**, November 2011, Vol. 86, No. 6, s. 2075-2098.
- Maines, Laureen A., ve James M. Wahlen, "The Nature of Accounting Information Reliability: Inferences from Archival and Experimental Research," **Accounting Horizons**, 2006, Vol. 20, s. 399–425.
- Muller, Karl A. ve Edward Riedl, "External Monitoring of Property Appraisal Estimates and Information Asymmetry," **Journal of Accounting Research**, 2002, Vol. 40, s. 865–881.
- Penman, Stephen H., "Financial Reporting Quality: Is Fair Value a Plus or a Minus?," **Accounting and Business Research**, 2007, Special Issue: International Accounting Policy Forum, s. 33-44.
- Penman, Stephen H., "Financial Forecasting, Risk and Valuation: Accounting for the Future," **Abacus**, 2010, Vol. 46, No. 2, s. 211-228.

Scott, William; **Financial Accounting Theory**, 3rd Edition, Prentice Hall; ABD, 2003.

Song, Chang Joon, Wayne B. Thomas ve Han Yi, “Value Relevance of FAS No. 157 FairValue Hierarchy Information and the Impact of Corporate Governance Mechanisms,” **The Accounting Review**, 2010, Vol. 85, No. 4, s. 1375–1410.

Sorin, Stan “Intangible Assets,” **Guide to Fair Value under IFRS**, (Edit: James P. Catty), John Wiley & Sons, Inc., New Jersey, USA, s. 316, 2011.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu “TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü,” **TMS/TFRS Seti**, Ankara, 2013.

KAP; Kamuyu Aydınlatma Platformu, www.kap.gov.tr, 2013

TSPAKB, Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği, <http://www.tspakb.org.tr>, 2013.

Türel, Ahmet, **Gerçeğe Uygun Değer ile Finansal Raporlama; Ülkemizde Algılanması ve Uygulanması**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2009.

Watts Ross L. ve Jerold L. Zimmerman, “Positive Accounting Theory: A Ten Year Perspective,” **The Accounting Review**, 1990, Vol. 65, No. 1, s. 131-156.

Zyla, Mark L., **Fair Value Measurements: Practical Guidance and Implementation**, John Wiley & Sons, New Jersey, USA, 2010.